

нормативно-правовими актами України. Крім того, встановлений у статті 9 Кодексу адміністративного судочинства України принцип законності пов'язаний з положенням частини першої статті 129 Конституції України. Відповідно до частини 1 статті 9 цього Кодексу суд вирішує справи відповідно до Конституції та законів України, а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Відповідно до частини 4 статті 9 цього ж Кодексу у разі невідповідності нормативно-правового акта Конституції України, закону України, міжнародному договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або іншому правовому акту суд застосовує правовий акт, який має вищу юридичну силу.

Проте, використання положень підзаконних нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України при вирішенні в судовому порядку спорів в сфері соціального захисту населення можливе, якщо закони України в сфері соціального захисту населення безпосередньо містять відповідні бланкетні норми щодо регулювання Кабінетом Міністрів України окремих однорідних суспільних відносин.

Отже, враховуючи наведені положення чинного законодавства України в сфері соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, можна зробити висновок про вірну правову позицію тих судів, які приймаючи рішення у справі застосовують положення ст.ст. 50 та 54 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28 лютого 1991 року № 796-ХІІ. У судів немає правових підстав відмовляти громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, у нарахуванні соціальних виплат, враховуючи нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України.

САРИБАСЬВА Г. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОНЯТТЯ «ДЕРЖАВНА ПОСЛУГА» В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ СЕРВІСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Використання терміну «державна послуга» є характерним для першого етапу становлення сервісної концепції держави в Україні, в процесі структурування публічних послуг. Тривалий час термін «державні послуги» використовувалися як синонім публічних послуг або

адміністративних послуг. Терміном «державна послуга» оперували кілька нормативних актів у сфері оподаткування, зокрема, ЗУ «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28.12.1994 р., ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців» від 15.05.2003 р., але в подальшому, із поступовою конкретизацією критеріїв розмежування публічних послуг за їхнім змістом, термін «державна послуга» було вилучено із нормативного обігу.

Науково-теоретичне опрацювання проблеми публічних послуг та закріплення на законодавчому рівні ключових дефініцій у цій сфері дозволили узагальнити їх систему, визначити критерії класифікації та сформулювати основні видові характеристики. Найбільшого поширення отримали такі критерії класифікації публічних послуг, як зміст і суб'єкт надання. За змістом виокремлюються адміністративні, господарські, соціальні, поліцейські, інформаційні послуги. Процес розширення сфери публічних послуг триває, що призводить до формування нових видів публічних послуг, які характеризуються особливим змістовним наповненням.

Критерієм формування державних послуг як окремого різновиду публічних послуг є суб'єкт їх надання. Використання цього критерію дозволяє класифікувати публічні послуги на державні, муніципальні та громадські. При цьому, кожен із представлених різновидів об'єднує в собі декілька груп різних за змістом послуг, що надаються від імені держави.

Розмежування публічних послуг за критерієм суб'єкта надання вимагає його конкретизації, тому в теорії сформувалися два основні підходи до розуміння державних послуг: Вузкий підхід визначає державною послугою надання користувачам результатів виконання функцій державних органів, за допомогою яких останні виконують зобов'язання держави перед громадянами — забезпечують реалізацію їхніх прав і обов'язків. Натомість, широкій підхід зараховує до державних послуг й ті, що надаються державними установами і підприємствами, зокрема, освіта, медичне обслуговування транспортні послуги тощо [1, с. 12].

Державним послугам притаманні особливі риси, які характеризують їх як своєрідний феномен: 1) такі послуги надаються суб'єктами від імені держави; 2) суб'єкт надання державної послуги завжди визначений нормативно, в більшості випадків — на рівні закону, рідше — на рівні підзаконного нормативного акту; 3) джерелом фінансування державних послуг є державний бюджет; 4) формалізованість порядку надання державної послуги; 5) державні послуги надаються лише за умов наявності відповідних функцій держави і є формою їх реалізації; 6) державні послуги хоча і є індивідуалізованими, завжди мають на меті задоволення публічного інтересу у відповідній сфері; 7) споживач послуги має право вимагати її надання. Для державних послуг є характерним, що суб'єкт надання зобов'язаний надати послугу при дотриманні споживачем

визначених законодавством вимог; 8) зміст державних послуг має відповідати встановленим Конституцією і законами України соціальним гарантіям і умовам реалізації громадянами своїх прав та обов'язків; 9) універсальність державних послуг, яка має вираз в узагальнених стандартах надання державних послуг та управління їх якістю [2, с. 126].

Державні послуги ґрунтуються на ширшій базі принципів, які забезпечують єдність підходів до їх надання, серед них орієнтованість на потреби споживача послуг; доступність послуг для всіх фізичних та юридичних осіб; відкритий доступ до інформації про порядок і умови їх отримання; дотримання стандартів надання послуг; відкритість; безоплатність або відповідність розміру плати за послуги економічно обґрунтованим витратам, пов'язаним з їх наданням.

Група державних послуг охоплює значну кількість різноманітних послуг, які можуть бути класифікованими за різними підставами. За змістом державні послуги охоплюють господарські, адміністративні, фінансові, інформаційні, соціальні, освітні, культурно-просвітницькі, послуги з охорони здоров'я.

За критерієм оплатності виокремлюють оплатні і безоплатні послуги. Наявність можливості отримати послугу на безоплатній основі є рисою, що відрізняє послуги, які становлять загальносупільний інтерес від послуг, які реалізуються у приватноправовій сфері.

За кількісною характеристикою суб'єкта надання державні послуги можуть бути класифіковані на альтернативні і безальтернативні. Також можна провести градацію державних послуг за суб'єктом надання і виокремити дві групи послуг: ті, що надаються суб'єктом, наділеним владними повноваженнями — державними органами і органами місцевого самоврядування, і ті, що надаються державними підприємствами й установами. За предметом (характером) питань щодо вирішення яких звертається споживач можна виокремити: підприємницькі послуги; соціальні послуги; земельні послуги; будівельно-комунальні послуги та ін. За результатом звернення споживача до отримання державної послуги можна виокремити послуги, безпосередньо пов'язані з реальним здійсненням конституційних прав і свобод громадян (медичні послуги, послуги у сфері культури, соціального захисту, освіти та ін.), і послуги, пов'язані із створенням умов, необхідних для реалізації прав і свобод громадян (адміністративні, інформаційні послуги та ін.).

За методом надання державної послуги можна виокремити послуги-зобов'язання і позитивні послуги. Державні послуги-зобов'язання характеризуються наявністю прямо передбаченого законом обов'язку особи отримати послугу у визначених умовах для власного блага. Позитивні державні послуги передбачають отримання від держави блага виключно на власний розсуд (наприклад, отримання субсидії, вищої освіти та ін.).

Державні послуги, особливо зважаючи на безальтернативність деяких із них, потребують особливої уваги до дотримання стандартів якості їх надання. Визначення якості державних послуг здійснюється через оцінку таких основних критеріїв, як результативність, тобто рівень задоволення потреби споживача послуги; своєчасність, тобто надання державної послуги в установленій законом або розумний строк; доступність, що проявляється у фактичній можливості споживача звернутися і максимально швидко отримати послугу; зручність — організаційна досконалість, в тому числі урізноманітнення форм надання послуг; відкритість тобто безперешкодне одержання усієї необхідної для отримання державної послуги інформації; повага до споживача; професійність, що забезпечується належним рівнем кваліфікації працівників суб'єктів надання державних послуг.

Список використаних джерел

1. Сороко В. М. Концептуальний підхід до проблеми запровадження інституту надання державних послуг в практику діяльності державних службовців / В. М. Сороко // Вісник державної служби України. – 2004. – № 3. – С. 11- 19.
2. Авер'янов В. Б. До питання про поняття так званих «управлінських послуг» / В. Б. Авер'янов // Право України. – 2002. – № 6. – С. 125- 127.

КОЗАЧУК Д. А.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
кандидат юридичних наук

ПРОБЛЕМИ ДИНАМІКИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Для будь-якої галузі права визначення специфіки правовідносин, що її «наповнюють», є найбільш принциповим питанням, проте, і на галузевому рівні, і на рівні загально-теоретичному, залишається чимало дискусійних аспектів, положень, що не отримали належного наукового обґрунтування. Адміністративний процес є однією із найбільш суперечливих категорій в сучасній українській юриспруденції, частково і тому, що відсутнє не лише усталене розуміння сфери його поширення, але й сутності відносин, що становлять його предмет. Безперечно, визначення системи адміністративно-процесуальних правовідносин, їх структури має важливе як теоретичне, так і практичне значення, але не менш важливими є й питання визначення моменту виникнення і припинення цих відносин, зв'язків, що характеризують їх існування,